

Scenario: brand op zorg- en recreatieboerderij de Bult

Inleiding

Op zorg- en recreatieboerderij de Bult bieden we verschillende vormen van zorg. Dagbesteding is mogelijk voor kinderen vanaf ongeveer 8 jaar tot en met oudere volwassenen. Op een doordeweekse dag kunnen er 8 deelnemers meedoen aan de dagbesteding. Op de zaterdag doen ongeveer 8 jonge deelnemers mee aan de dagbesteding (8-16 jaar). Daarnaast zijn er nog maximaal 8 logé's (8-16 jaar), 3 weekenden in de maand van vrijdag 16.00 uur tot en met zondag 16.00 uur. Het is mogelijk in een zorgunit te wonen vanaf 16 jaar. Momenteel zijn er 3 zorgunits waar 4 mensen wonen. Voor verblijf op de recreatieboerderij komen mensen naar de camping of B&B (die in de boerderij zit). Het is ook mogelijk voor dagrecreatie te komen, om bijvoorbeeld boerengolf te spelen, het spel klootschieten te doen of levend ganzenbord te spelen. Zorgboerderij de Bult is één van de 13 zorgboerderijen die meedoen aan de vriendentuinen Achterhoek, die als doel hebben groenten, aardappelen, eieren en fruit te leveren aan de voedselbank. In het kader hiervan, komen op woensdag en donderdag 11 studenten van Hogeschool Larenstein op de boerderij om aan een project te werken ten behoeve van de vriendentuinen Achterhoek.

Deelnemers ervaren de Bult als een kleinschalige (woon)voorziening waar ze zichzelf kunnen zijn, zinvol werk doen en in hun eigen tempo kunnen werken. Saamhorigheid, gezelligheid, zorg voor elkaar en acceptatie zijn woorden die bij de Bult passen. Steeds meer zorgvragers vragen om een woonplek met zorg. Er zijn steeds meer deelnemers die niet in een instelling willen wonen, maar bij een klein particulier initiatief. Omdat steeds meer instellingen de deuren sluiten voor het logeren, wordt de vraag naar logeerplekken ook steeds groter.

Context

Op het erf hebben we te maken met drie adressen: Hoogstraat 46, Hoogstraat 48 en Beekstraat 13. Op Hoogstraat 46 wonen Gerrit Hiddink, Cisca, Nora en Fee. Op Hoogstraat 48 wonen Ton en Harriët Knoef-Hiddink. Op Beekstraat 13 wonen Gert en Riky Hiddink in zorgunit 3, woont W in zorgunit 1 en T in zorgunit 2, allemaal in het zorggebouw. Achter in het zorggebouw bevinden zich (paarden)stallen en is hooiopslag. In de boerderij op Beekstraat 13, dat een rieten kap heeft, vindt de dagbesteding plaats. In dit gebouw is een inbraaksysteem geplaatst, dat tevens als brandmeldinstallatie werkt met melding naar een privémeldkamer. Op enkele cruciale plekken op Hoogstraat 46 en Hoogstraat 48 en in de vroegere schuur op alle plekken waar het hoort, bevinden zich rookmelders die ter plaatse afgaan, maar ook op het meldsysteem. Het signaal op het paneel wordt doorversterkt in de privéruimte van Ton en Harriët op Hoogstraat 48. Daarnaast wordt door het signaal op het paneel melding gemaakt bij de privémeldkamer die Harriët als eerste bellen (mobiel en vaste nummer), daarna Gert en Riky, daarna Gerrit en daarna buurvrouw Els. Op het rieten dak van de boerderij bevindt zich een sprinklerinstallatie, die, wanneer deze in werking wordt gesteld, andere leidingen niet van water afsluit. In de vroegere schuur zit een toiletgebouw, ontmoetingsruimte en een appartement. Naast het zorggebouw bevindt zich een recreatieschuur, die aan het zorggebouw vast zit.

Verder achter op het erf is het dierenverblijf met opslag van hooi en stro. Naast het zorggebouw staat de vroegere ligboxenstal met daarin twee werkplaatsen en opslag van goederen en voertuigen.

In een afgesloten ruimte in de ligboxenstal naast de werkplaats staan gasflessen, grasmaaiers met benzine en bevindt zich een afgesloten kast met gevaarlijke en/of brandbare stoffen.

Achter de boerderij voor het zorggebouw zijn twee hooibergen, een vierroedige en een éénroedige berg, allebei met riet bedekt. Op het terrein en aan de overkant van de straat is voldoende parkeerplek om auto's dusdanig weg te kunnen zetten, dat toegangswegen bereikbaar blijven. Er zijn wel eens ouders die hun kind komen brengen en de auto voor het gemak in de berm langs de kant van de weg zetten. Het erf is ontsloten op Beekstraat 13 en Hoogstraat 46. Langs de ligboxenstal loopt een pad, begaanbaar voor trekkers, wagens, brandweer waarbij een hek geopend moet worden waarop geen slot zit. Het drijfpad, ook begaanbaar voor trekkers, wagens, brandweer is afgesloten met een slot en de sleutel ligt op kantoor. Bij de burens, één boerderij verderop, zo'n 50 meter vanaf de ligboxenstal, is een waterpunt voor de brandweer. Er is een vergunning brandveilig gebruik.

Alle zorgunitbewoners kunnen zelfstandig hun huis in en uit en zijn mobiel. W heeft een dwangstoornis tot schoonmaken en slikt slaapmedicatie. Ze slaapt in de ochtend door drie wekkers heen en moet dan door begeleiders geroepen worden. W (53 jaar) is op de Bult in het kader van beschermd wonen en voor dagbesteding. T (21 jaar) woont begeleid en werkt als hulp in de keuken bij restaurant en partyboerderij de IJsselhoeve. In de weekenden is hij veelal bij zijn vader, maar ook wel eens door de weeks. Gert en Riky (75 en 72 jaar) hebben lichamelijke gebreken, zoals schouder- en rugklachten, gewrichtsklachten, astma, reuma. Gert is vergeetachtig, maar onderzoek van een aantal jaren geleden heeft nog geen Alzheimer uitgewezen. Alle zorgvragers hebben hun slaapkamer op de begane grond. Zorgunit 3 heeft een eerste verdieping waar de logé's slapen en waar twee vluchtroutes zijn: door unit 3 de trap af en de voordeur naar buiten of door de stal via noodverlichting. In het zorggebouw zijn geschakelde melders aangebracht die blijven loeien bij rook, totdat de rook is verdwenen. Binnenkort wordt een BMI aangelegd met een paneel en doormelding. Momenteel is er geen doormelding mogelijk, niet anders dan bewoners die melding doen.

Scenarioverloop

Op een zaterdag wanneer er dagbesteding is, de hondenclub op het veld traint, er ook logé's zijn en 11 studenten van de Hoge landbouwschool Larenstein Velp aanwezig zijn om opdrachten uit te voeren, gaat het brandalarm om 11.45 uur af. In de keuken wordt door begeleider Corien gekookt met 3 deelnemers en de vlam slaat in de pan. Hoewel Corien de deksel op de pan gooit, zodat de vlam dooft en de afzuigkap uitdoet, weet ze niet zeker of de vlam in de schoorsteen terecht is gekomen door de zuigkracht van de afzuigkap.

Harriët werkt op dat moment met 3 deelnemers in de tuin en hoort het alarm en geeft de kinderen de opdracht door te werken, omdat zij de telefoon gaat opnemen (omdat ze weet dat de meldkamer gaat bellen). Begeleider Myrthe, die met 3 kinderen de houtkar bij de kachel vult, hoort het alarm ook en informeert in de keuken naar de situatie. Er zijn 4 deelnemers bezig met het voeren van de dieren in het dierenverblijf onder begeleiding van Eline, die nergens weet van hebben.

Harriët komt het kantoor binnen en zet het alarm uit. Ze kan op het paneel zien welk nummer alarm geeft en waar ze moet kijken. Het nummer zoekt ze even na in de map die op kantoor staat. De meldkamer belt binnen een minuut en Myrthe pakt de telefoon op en laat weten dat we het alarm hebben gehoord en zullen terug bellen als we precies weten wat er aan de hand is. Ze heeft niet gevraagd naar welk nummer melding geeft, maar dat weet Harriët inmiddels. Corien komt Harriët al tegemoet en praat Harriët bij. Harriët oordeelt dat we het zekere voor het onzekere nemen en gaan ontruimen en de brandweer bellen. Beiden trekken ze het gele hesje aan om aan te geven dat ze bhv'ers zijn. Myrthe en Eline gaan binnenkort de bhv doen. Eline heeft wel ehbk. Harriët laat Corien 112 bellen; zij heeft bhv, komt al jaren op de Bult en weet wat ze moet doen.

Myrthe krijgt de opdracht van Harriët alle kinderen van de binnenactiviteiten (koken, houtkar) via het kantoor mee te nemen naar buiten om de kinderen uit de tuin mee te nemen. Zij gaan naar de verzamelplek. Harriët pakt de deelnemerslijst en drukt deze Myrthe in de handen.

Myrthe moet afstrepen wie ze op de verzamelplek heeft (en daar moet houden) en moet de hulpverleningsdiensten opvangen als Harriët of Corien nog niet terug is van ontruimen. We gaan direct tot ontruiming over. Harriët geeft Corien de opdracht het toiletgebouw met appartement te ontruimen en daarna naar het woongedeelte van Gerrit en Cisca te lopen om daar te (laten) ontruimen en dan terug te gaan naar de verzamelplek voor verdere instructies. Zorgunitbewoner W ziet Myrthe in optocht met de kinderen naar het eerste campingveld gaan en vraagt wat er aan de hand is. Myrthe legt haar de situatie uit. Myrthe komt tot de ontdekking dat ze geen pen bij zich heeft om op de lijst af te kunnen strepen. W haalt deze voor haar uit de zorgunit en komt vervolgens terug naar de verzamelplek. Harriët komt op de verzamelplek terug. Corien is er nog niet. Ze geeft Myrthe de opdracht Corien te melden, zodra ze terug is, dat ze Eline met de kinderen uit het dierenverblijf moet halen (dierenverblijf ontruimen), om naar de verzamelplek te gaan en dan weer terug te komen naar de verzamelplek. Ondertussen komen de studenten uit de ontmoetingsruimte/toiletgebouw, omdat Corien hen heeft verteld zich op het eerste campingveld te verzamelen in verband met een mogelijke brand. Harriët ontruimt het zorggebouw waar alleen Gert en Riky waren. Zorgunitbewoner T is niet thuis; hij is op zijn werk. Dit is ook te zien aan de rolluik die voor de deur naar beneden is (dat doen zorgunitbewoners van unit 1 en 2 als ze er niet zijn) en W bevestigt dat ze T op de scooter om 11.00 uur weg heeft zien gaan, want hij moest om 11.30 uur werken. Corien en Harriët komen tegelijkertijd achter op het erf lopen bij de verzamelplek. Harriët vertelt W dat zij in de gaten moet houden vanaf de verzamelplek dat mensen van de hondenclub niet het toiletgebouw in gaan. Ze moet hen terug sturen naar het veld. Harriët stuurt Corien naar het dierenverblijf, want daar is ze nog niet geweest. Ook geeft ze aan dat Corien de stal moet controleren. Zelf blijft Harriët achter op het erf staan, om de hulpverleningsdiensten op te kunnen vangen. De brandweer is er na 14 minuten. Harriët legt hen de situatie uit en wijst hen de weg. Ze geeft aan dat iedereen op de verzamelplek is. Ondertussen is het gehele erf ontruimd, is iedereen op de lijst afgestreept en leggen de begeleiders op de verzamelplek uit wat er is gebeurd en kan men op veilige afstand kijken naar hoe de brandweer te werk gaat. Vragen van aanwezigen worden zo mogelijk beantwoord. Het blijkt dat de vlam niet in de schoorsteen is terecht gekomen, waardoor geen schoorsteenbrand is ontstaan. Zodra de brandweer de kust veilig geeft, wordt bij de meldkamer de situatie uitgelegd en afgemeld. In het boek wordt aangetekend dat er alarm was en wat de oorzaak was.

Gevolgen

- Er zijn geen persoonlijke ongelukken gebeurd.
- Naar aanleiding van dit incident en eerdere incidenten (brandende peuk uit het raam op het rieten dak gegooid, oefeningen etc) zijn plannen aangepast en worden bij oefeningen steeds andere items meegenomen. We oefenen juist wel met deelnemers, ondanks dat ze bang zijn.
- De begeleiders praten de situatie na en komen wel op een aantal punten die anders hadden kunnen lopen als de situatie hier en daar iets anders zou zijn.

*Stel dat Corien niet zou werken vandaag, dan was alleen Harriët als bhv'er aanwezig. Dan zou het ontruimen meer tijd hebben gekost. Daarom vinden we het ook van belang dat alle begeleiders bhv doen. We zijn echter wel afhankelijk van wanneer dat kan plaatsvinden.

Minimaal één keer per jaar doen we een herhaling en kunnen een aantal nieuwe mensen aansluiten. Tussendoor is het lastig begeleiders op te laten leiden. We hechten er ook aan met elkaar de opleiding en herhaling te doen om ook elkaars vaardigheden te leren kennen.

*Het tijdstip viel voor ons gunstig, omdat veel hoofden al stonden naar de lunch en men dan al zou verzamelen. Men is dan alerter dan dat men nog volop in de activiteit staat. Ook waren er door de soort activiteit veel deelnemers en begeleiders binnen. Het zou ook kunnen voorkomen dat we nog veel meer verspreid over het terrein onze werkzaamheden aan het doen waren.

*We hoefden nu geen sleutels te gebruiken, omdat alle deuren van belang open zijn of een draaiknopcilinder hebben. Maar wat te doen als er sleutels nodig zijn of het om een deur gaat waar geen draaiknopcilinder zit. Kun je er dan nog bij?

*Als er paniek uitbreekt bij deelnemers is één begeleider op de verzamelplaats te weinig. In het geval van zorgunitbewoner W hebben we daar goede hulp aan tijdens zo'n situatie, wat weer helpend is. Aan de andere kant, bij een indicatie voor groepsdagbesteding wordt uitgegaan van één begeleider op 8 deelnemers. Dit vinden wij niet haalbaar, zeker niet in dit soort situaties zoals beschreven en die situaties komen altijd onverwacht, die plan je niet. Probleem is echter wel dat we niet betaald worden om meer begeleiders in te kunnen zetten. In principe hadden we met twee begeleiders mogen werken (13 deelnemers dagbesteding en 3 zorgunitbewoners en andere mensen op het erf).

- We hebben een goed af te sluiten verzamelplek, waar ook deelnemers kunnen spelen (trampoline en vogelnestschommel). We kunnen hierdoor enige ontspanning houden in een spannend situatie. Dit is voor ons helpend.
- De volgende keer praten we met de aanwezige deelnemers de situatie door en bekijken we of iemand meer (individuele) nazorg nodig heeft.
- Eventuele schade die de brandweer heeft veroorzaakt opruimen/herstellen etc.

Maatregelen

- Er moet nog eens goed nagedacht worden over de personen die worden gebeld bij melding door het meldsysteem. Op 1 staat Harriët, op 2 staan Gert en Riky, op 3 staat Gerrit en op 4 staat buurvrouw Els. Als er een familieactiviteit is, waarbij we van het erf zijn, worden de eerste 3 mensen wel bereikt, maar kunnen ze zelf niet handelen. We willen iemand in de buurt hebben die direct kan handelen. Het is wel zo dat Harriët de telefoon opneemt en zelf ook anderen in beweging kan zetten. Het zou wellicht een goede optie zijn medewerker Maaïke in de lijst op te nemen, omdat ze dicht in de buurt woont. Maaïke zou dan optie 3 moeten worden in plaats van Gerrit die veel van huis is. Mogelijk zouden we Cisca in de lijst kunnen opnemen, omdat zij wel veel thuis is.
- We denken na over de mogelijkheden van verschillende deuren openen met één en dezelfde sleutel, dus sloten vervangen, met ook draaiknopcilinders, zodat er minder verschillende sleutels nodig zijn om deuren te openen.
- We onderzoeken de beperkingen en mogelijkheden van de sloten in de zorgunits. Is het mogelijk dat een bewoner de deur van binnen op slot doet, de sleutel er in laat, zodat wij van buiten af niet meer binnen kunnen komen, ook al hebben we de sleutel? Indien dat het geval is, moeten de sloten worden vervangen.
- Het sleutelkastje buiten wordt weer in ere hersteld en begeleiders die er vaak zijn, krijgen de code, zodat ze ten alle tijden via het kantoor binnen kunnen komen.
- De sleutelkast, eerste reserve sleutelkast en tweede reservesleutelkast worden gecontroleerd of ze compleet zijn en worden gecontroleerd of de sleutels op de goede plek hangen. Eventueel worden sleutels bijgemaakt. Er wordt nagedacht over een andere plek voor de tweede reservesleutelkast, omdat het zich nu te veel bij elkaar bevindt. Bij brand kom je er dan niet meer bij.
- We gaan een alarmknop maken buiten op het toiletgebouw, zodat het gehele erf in één keer gewaarschuwd kan worden te ontruimen. Je hebt dan sneller iedereen op de verzamelplek en treft minder mensen aan in het gebouw tijdens de ontruiming.
- Medewerkers met enige regelmaat het calamiteitenplan laten lezen, zodat ze weten hoe ze moeten handelen. Naar aanleiding van een concrete situatie onthouden mensen nog beter de hoeveelheid aan informatie.

- We zoeken onze deelnemers en medewerkers uiteindelijk ook uit op hoe ze reageren op situaties en wat ze zelfstandig nog kunnen, daarbij in ons achterhoofd houdende hoe ons bedrijf in elkaar zit, de aanwezigheid of afwezigheid van begeleiders etc. Dat vraagt dus een bepaalde mate van zelfstandigheid van bijvoorbeeld de zorgunitbewoners.
Maar het vraagt ook van begeleiders de discipline aan te geven dat een problematiek te zwaar wordt om op ons erf mee om te gaan. Dit vraagt ook voortdurend in gesprek blijven met andere partijen die bijvoorbeeld deelnemers bij ons plaatsen. Het heeft namelijk consequenties voor de aan te nemen deelnemers. Mogelijk zullen we om bovengenoemde reden na een intake een deelnemer weigeren voor zorg op de Bult. We schatten in dat dit het zwaarstwegend is bij zorgunitbewoners.
- We blijven op verschillende terreinen met verschillende disciplines in gesprek over risico's en verbeteringen. Wat goed is voor brandveiligheid, is soms niet goed voor inbraakbeveiliging. Daar komen de wettelijke regels nog eens bij en de praktische uitvoering en (on)mogelijkheden.
- Het rolluik dat alleen van buitenaf te sluiten is, van (één van) de zorgunitbewoners zou naar beneden kunnen zijn gedaan door een grapjas en dat zou betekenen dat de zorgunitbewoner opgesloten zit in zijn eigen woongedeelte. We zullen bij ontruiming dus altijd nog moeten checken of er een zorgunitbewoner in de unit aanwezig is.
- Er zijn 's nachts twee bhv'ers en zo mogelijk ook overdag.
- Het zou fijn zijn als de brandweer eens zou oefenen op het erf, in de gebouwen, zodat ze de gebouwen kennen en de weg weten als dat aan de orde mocht komen. Op de uitnodiging is meerdere keren enthousiast gereageerd, maar het is er nooit van gekomen.

Harriët Knoef-Hiddink

Januari 2017